

УДК 657.37:005

Цятковська О.В.,

д.е.н., доцент,

*завідувач кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

РОЛЬ ESG-ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ БІЗНЕСУ

Перед українським бізнесом та суб'єктами державного сектору постають нові виклики, які є результатом євроінтеграційних трансформацій та адаптації вітчизняного законодавства європейським стандартам. Одним із таких викликів є запровадження практики ESG-звітування.

Сталий розвиток економіки України є одним із ключових викликів сьогодення, адже країна має розвиватися та дотримуватися принципів сталості в умовах євроінтеграційних процесів, воєнного стану, відбудови країни та трансформації економіки відповідно до сучасних глобальних трендів.

Відповідно виникають нові підходи до управління, оскільки звітність зі сталого розвитку стає не тільки інструментом прозорості, співставності та підзвітності бізнесу та державного сектору, але й одним із механізмів євроінтеграційної трансформації. Оскільки європейські стандарти (European Sustainability Reporting Standards – ESRS), розроблені на виконання Директиви (ЄС) 2022/2464, встановлюють жорсткі вимоги щодо розкриття нефінансової інформації у розрізі показників ESG (Environmental, Social, and Governance). Це підтверджує необхідність адаптації національної системи та реконфігурації звітності з дотриманням принципів циркулярної економіки.

Зокрема підтримка процесів сталого розвитку та узагальнення у звітності є складовою інноваційного управління, що забезпечує довіру суспільства та інвесторів на основі формування інформаційного забезпечення. Саме тому реконфігурація звітності зі сталого розвитку бізнесу та державного сектору передбачає перебудову системи звітності зі сталого розвитку з урахуванням міжнародних стандартів, яка включає інтеграцію індикаторів циркулярної економіки через відображення ефективності використання ресурсів, управління відходами, відновлення матеріальних потоків та екологічної інноваційності бізнесу.

В Україні формування нефінансової звітності (ESG-звітності) є зрілою практикою насамперед для великого експортно-орієнтованого бізнесу, компаній із міжнародним капіталом та енергетичних гігантів. Для них це не просто «добре мати», а вимога міжнародних інвесторів, кредиторів та європейських партнерів.

На відміну від традиційної фінансової звітності, яка є стандартизованою та ретроспективною, сучасна ESG-звітність потребує гнучкої методології оцінки суттєвості (Materiality Assessment). В умовах високої економічної невизначеності та воєнних викликів, перед українськими компаніями постає проблема динамічної ідентифікації суттєвих аспектів сталості. Статична матриця суттєвості, що оновлюється раз на рік, стає неефективною. Необхідним є перехід

до моделі «Real-time Materiality», що передбачає безперервний моніторинг впливу зовнішніх факторів на операційну діяльність та, навпаки, впливу діяльності підприємства на довкілля та суспільство.

Крім того, процес складання ESG-звітності на сьогодні супроводжується викликами перед тими хто її формує. Оскільки ESG-звітування за теперішніх умов є дорогим та складним процесом, який не є чітко регламентованим. Відповідно компанії, які планують скласти звітність мають організувати роботу через створення окремого відділу, системи збору даних, аудиторської перевірки (assurance) та постійної комунікації з інвесторами. Малий та середній бізнес (МСБ) в Україні майже не залучений до цього процесу, якщо не працює в ланцюгу постачання великого західного бренду.

Для лідерів ринку (МХП, ДТЕК, Кернел, Ferrexpo, Metinvest) звітність – це насамперед фінансово-орієнтований інструмент, спрямований на підтвердження надійності для зовнішнього капіталу. Особливістю українських ESG-звітів є те, що замість чистої декарбонізації (стандарту для ЄС) фокус зміщується на «стійкість» (resilience): безпеку персоналу, релокацію, підтримку громад, енергоавтономність та гуманітарну допомогу.

Звітність стала менш «ідеальною» через руйнування активів. Проте відверте пояснення компаніями неможливості повної верифікації даних на окупованих або пошкоджених територіях є ознакою чесності звітування, а не намаганням приховати показники. Особливістю українського середовища є те, що більшість звітів готуються не безпосередньо внутрішніми силами, а за допомогою консультантів (зазвичай аудиторів). Це забезпечує відповідність стандартам, але іноді створює ситуацію, де звіт виглядає професійно, а внутрішні бізнес-процеси (Data Governance) залишаються слабкими.

Одночасно існує проблема залежності від консультантів: це забезпечує відповідність стандартам, але створює ризик «вибірковості» (cherry-picking), коли соціальні проєкти підсвічуються більше, ніж екологічні проблеми, що потребують великих капіталовкладень.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що роль ESG-звітності в умовах євроінтеграційних трансформацій виходить далеко за межі розкриття інформації. Вона стає каркасом нової архітектури управління бізнесом. Ефективне впровадження алгоритмів інтеграції міжнародних стандартів дозволить українським компаніям не лише виконати вимоги європейського регулятора, але й суттєво підвищити рівень своєї стійкості, інвестиційної привабливості та операційної ефективності в умовах глобальної турбулентності.

Список використаних джерел

1. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>.

2. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку : розпорядження Кабінету Міністрів України № 1015-р від 18.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.03.2026)